

**PIERWSZE STWIĘDZENIE SZKLARNIKA LEŚNEGO *CORDULEGASTER BOLTONII*
(DONOVAN, 1807) (ODONATA: CORDULEGASTRIDAE) W GÓRACH STOŁOWYCH**

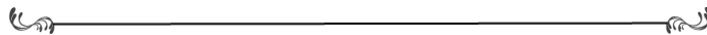
**FIRST RECORD OF GOLDEN-RINGED DRAGONFLY *CORDULEGASTER BOLTONII*
(DONOVAN, 1807) (ODONATA: CORDULEGASTRIDAE) IN THE STOŁOWE
MOUNTAINS**

GRZEGORZ HEBDA

Instytut Biologii, Uniwersytet Opolski,
ul. Oleska 22, 45-052 Opole, e-mail: grzesio@uni.opole.pl

ABSTRACT: Paper presents the first record in the Stołowe Mountains of a rare, protected by law Golden-ringed Dragonfly *Cordulegaster boltonii*. One specimen was hunted by a domestic cat in 2022 in Łężyce village. The presented locality (c. 600m a.s.l.) is one of the most elevated localities of this species in Poland.

KEY WORDS: *Cordulegaster boltonii*, Golden-ringed Dragonfly, Stołowe Mountains, dragonfly.

Wstęp

Szklarnik leśny *Cordulegaster boltonii* (Donovan, 1807) jest rzadkim gatunkiem ważki w Polsce. Rozmieszczony jest jedynie w całym szerokim południowym pasie kraju, na zachodzie i północnym-zachodzie. Na południu występuje jedynie w części niżowej i w pasie pogórzy, najwyżej do 600 m n.p.m. Zupełnie brak go w centralnej części kraju oraz w części środkowo-wschodniej, a na północnym wschodzie znany jest z zaledwie kilku stanowisk (Bernard i in. 2009, Buczyński i in. 2012, 2019, Kalejta i Buczyński 2022).

Szklarnik leśny klasyfikowany jest jako reobiont, tj. gatunek związany z dobrze natlenowanymi ciekami o szybkim lub umiarkowanym przepływie wody, którymi są na ogół małe śródleśne strumienie, małe rzeki, a rzadziej także rowy. Ważnym składnikiem siedliska jest obecność ocieniających brzeg cieków drzew, stąd większość stanowisk położona jest w lasach, ale część także nad zadrzewionymi brzegami cieków w środowisku otwartym (Bernard i in. 2009). Wysokie wymagania siedliskowe powodują, że jest gatunkiem rzadkim, objętym ścisłą ochroną gatunkową (Rozporządzenie... 2016). Status zagrożenia jednak jest kwestią dyskusyjną u tego gatunku. W *Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt* został umieszczony z kategorią VU – jako gatunek narażony na wyginięcie (Bernard 2004), podobnie jak w wydanej wcześniej Czerwonej liście ważek (Bernard i in. 2002). Autorzy opublikowanego 5 lat później Atlasu rozmieszczenia ważek w Polsce (Bernard i in. 2009), którzy opracowali także nową, uaktualnioną wersję czerwonej listy ważek w oparciu o aktualne wytyczne IUCN, już tego gatunku w ogóle nie uwzględnili.

Nowe stwierdzenie

W dniu 1.07.2022 znaleziono martwą samicę szklarnika leśnego przyniesioną do ogrodu przydomowego przez kota domowego w miejscowości Łężyce, gm. Szczytna, woj. dolnośląskie, GPS: N 50.4365, E 16.3621, wysokość ok. 600 m n. p. m. Stanowisko to znajduje się wg Katalogu Fauny Polski (Burakowski i in. 1973) w Sudetach Zachodnich, w podziale fizyczno-

geograficznym Polski w makroregionie: Sudety Środkowe, mezoregionie: Góry Stołowe (Kondracki 2002), kod UTM: WR98.

Rycina 1. Okaz szklarnika leśnego *Cordulegaster boltonii* upolowany przez kota domowego w miejscowości Łężyce w Górach Stołowych (fot. K. Markisz).

Figure 1. Specimen of Golden-ringed Dragonfly *Cordulegaster boltonii* hunted by a domestic cat in Łężyce, the Stołowe Mountains (photo by K. Markisz).

Uwagi

Prezentowane stwierdzenie szklarnika leśnego z Łężyc jest pierwszym z Gór Stołowych. Wcześniejsze dane z najbliższych okolic miejsca stwierdzenia pochodziły z okolic Dusznik-Zdroju leżącym na pograniczu Gór Orlickich i Bystrzyckich od południa, i Gór Stołowych od północy (a więc możliwe, że także z pobliskich Łężyc) (Schneider 1885), i z Lewina Kłodzkiego na Pogórzu Orlickim z roku 1923, jednak także bez dokładnej lokalizacji (Sawkiewicz i Żak 1966). Współcześnie (w roku 2009) w Górach Stołowych stwierdzono jedynie szklarnika górskiego *Cordulegaster bidentata* Selys,

1843, na jednym stanowisku u podnóża Rogowej Kopy (UTM: WR99) (Smolis i in. 2012).

Stanowisko szklarnika leśnego w Górach Stołowych na wysokości ok. 600 m n.p.m. jest jednym z najwyższych położonych stanowisk w kraju, gdyż gatunek ten nie przekracza poziomicy 600 m, a pojedyncze obserwacje na wyższych wysokościach dotyczą osobników jedynie zalatujących (Bernard i in. 2009). W celu zabezpieczenia siedliska tej rzadkiej w tej części Śląska i chronionej ważki, koniecznością jest odnalezienie miejsca rozrodu gatunku. Możliwe, że jest nim przepływający w odległości ok. 750 m Kamienny Potok, o zadrzewionych miejscami brzegach.

Podziękowania

Autor bardzo dziękuje Pani Katarzynie Markisz, właścicielce Apartamentów Wilczarz w Łężycach, za osobistą wrażliwość na przyrodę i przekazanie okazu dowodowego. Podziękowania kieruję także do Recenzenta za liczne i cenne uwagi do tego manuskryptu.

Bibliografia

Bernard R. 2004. *Cordulegaster boltonii* (Donovan, 1807). In: Głowaciński Z., Nowacki J. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce: 56-57. IOP PAN, Kraków i AR im. Augusta Cieszkowskiego, Poznań.

Bernard R., Buczyński P., Łabędzki A., Tończyk G. 2002. Odonata ważki. In: Głowaciński Z. (red.). Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce: 125-127. IOP PAN, Kraków.

Bernard R., Buczyński P., Tończyk G., Wendzonka J. 2009. Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

Buczyński P., Dawidowicz Ł., Jarska W., Tończyk G. 2012. On the occurrence of *Cordulegaster boltonii* (Donovan, 1807) (Odonata: Cordulegastridae) in western part of the Lithuanian Lake District (Poland). *Zoology and Ecology*, 22 (3-4): 198-202.

Buczyński P., Góral N., Kuśnierz A., Polak M., Tarkowski A., Wróbel A. 2019. Materiały do znajomości ważek (Odonata) Suwalszczyzny i Podlasia (Polska północno-wschodnia). *Odonatrix*, 15 (10): 1-7.

Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1973. Chrząszcze Coleoptera. Biegaczowate – Carabidae, cz. 1. *Katalog Fauny Polski* 23(2): 1–232.

Kalejta M., Buczyński P. 2002. 2022. Nowe stanowisko *Cordulegaster boltonii* (Donovan, 1807) (Odonata: Cordulegastridae) w jego izolowanej wyspie areału w Puszczy Rominckiej. *Odonatrix* 18,7: 1-3.

Kondracki J. 2002. Geografia regionalna Polski. Wyd. III. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. *Dz. U. z 2016 r. poz. 2134*.

Sawkiewicz L., Żak M. 1966. Wążki (Odonata) Śląska. *Rocznik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Przyroda* 3: 73-132.

Schneider W.G. 1885. Verzeichniss der Neuropteren Schlesiens. *Zeitschrift für Entomologie, Breslau N.F.*10: 17-32.

Smolis A., Kadej M., Bena W., Malkiewicz A., Zając K., Mańkowska-Jurek D., Rąpała R. 2012. Nowe dane o roziedleniu ważek (Insecta: Odonata) na Śląsku. *Przyroda Sudetów* 15: 57-66.

Otrzymano (received): 19.10.2023

Zaakceptowano (accepted): 24.10.2023